

ČÍSLO 07 / ÚNOR - ČERVENEC 2013

OBSAH

Již proběhlo: Konference Interdisciplinarita v péči o kulturní dědictví II	2
Již proběhlo: Historické sbírky a instalace tématem 14. diskusního setkání	6
Již proběhlo: Za historickými zahradami do Kroměříže	7
Představujeme partnera projektu: SUPŠ a VOŠ Turnov	9
Obrazem	10

V PŘÍŠTÍM ČÍSLE NAJDETE:

*Téma propagace a PR v kulturním dědictví
v Mikulově. - Sgrafita zámku v Litomyšli jako
téma pro mezioborovou spolupráci. - Plánuje-
me období udržitelnosti.*

KONFERENCE INTERDISCIPLINARITA V PÉČI O KULTURNÍ DĚDICTVÍ II.

Ve dnech 23. a 24. května 2013 se v prostorách zámeckého areálu v Litomyšli uskutečnila mezinárodní mezioborová konference *Interdisciplinarita v péči o kulturní dědictví II*, kterou uspořádala Fakulta restaurování Univerzity Pardubice.

Jednalo se již o druhou konferenci projektu Platforma pro památkovou péči, restaurování a obnovu, jehož je fakulta řešitelem. Konference byla pořádána u příležitosti dvacetiletého výročí výuky restaurování v Litomyšli.

Jak název napovídá, hlavním tématem konference byla často diskutovaná, ale v praxi často opomíjená mezioborová spolupráce v péči o kulturní dědictví. Toto téma bylo zohledněno ve dvou blocích:

1) Teorie interdisciplinárního přístupu v péči o kulturní dědictví – Proměny památkové péče a restaurování v čase

2) Praktické příklady mezioborového přístupu v péči o kulturní dědictví – Obnova památek: případové studie, příklady z praxe, materiále

Konference se zúčastnili přední odborníci z oblasti restaurování a památkové péče z České republiky, Slovenské republiky, Německa a Rakouska. Hlavními institucemi, které měly největší zastoupení jak v auditoriu, tak i mezi přednášejícími, byly Fakulta restaurování Univerzity Pardubice, Národní památkový ústav, Universität für angewandte Kunst Wien a Hochschule für Bildende Künste Dresden.

Během dvou dnů mělo sto třicet posluchačů možnost vyslechnout dvacet tři příspěvků na dané téma a seznámit se s dalšími jedenácti formou posterové sekce. Živě se diskutovalo nejen

ve Výstavním sále, kde probíhaly prezentace, ale i v přilehlých prostorách bývalého zámeckého pivovaru, určených pro odpočinek účastníků v průběhu přednášek a pro společenský večer, v rámci kterého měli návštěvníci možnost zúčastnit se komentovaných

v Litomyšli nebyly na vysokoškolské úrovni v České republice vyučovány – Restaurování a konzervace papíru, knižní vazby a dokumentů a Restaurování uměleckých děl na papírové podložce.

První zahraniční příspěvek nazvaný *Za hranice zemí a oborů: 20 let vědecké spolupráce mezi Vídni a Litomyšlí v zájmu evropského kulturního dědictví* věnovali jeho autoři Ing. Karol Bayer, děkan Fakulty restaurování Univerzity Pardubice, a prof. Johannes Weber z Universität für angewandte Kunst, Wien, dvacetileté spolupráci obou institucí, která probíhá na několikeré úrovni, a to od pořádání studentských kurzů a přednášek, přes praktickou konzervaci až po vědecký

prohlídek dvou výstav připomínajících dvacetileté výročí školy restaurování.

Odbornou část programu zahájil Mgr. Jiří Kaše, vedoucí Katedry humanitních věd Fakulty restaurování, který ve svém příspěvku nazvaném *Fakulta restaurování v proudu času a víru událostí: Vývoj, kontext, idea* shrnul okolnosti, které vedly v roce 1993 k založení restaurátorské školy v Litomyšli. Dále přiblížil proces postupné transformace soukromé školy s pomaturitní formou studia přes soukromý vysokoškolský institut do současné podoby Fakulty restaurování jako plnohodnotné součásti veřejné vysoké školy – Univerzity Pardubice. Neopomenul zdůraznit ideová východiska vedoucí ke vzniku školy restaurování ani jejich souvislost s českou restaurátorskou školou. V závěru příspěvku podal posluchačům přehled dosavadního vývoje oborů vyučovaných na fakultě restaurování se zvláštním důrazem na ty obory, které před vznikem školy restaurování

výzkum. Tuto mezinárodní a mezioborovou spolupráci autoři ilustrovali na příkladech několika významných projektů, na kterých obě instituce za poslední roky společně participovaly. Jednalo se zejména o projekty zaměřené na technologii výroby a možnosti využití románského cementu ROCEM a ROCARE, nebo projekt zaměřený na výrobu, modifikaci a využití vápenných nanosuspenzí pro zpevňování vápenných materiálů STONECORE (všechny projekty financované ze 7. RP EK). Cílem příspěvku nebylo tedy pouze ilustrovat nutnost mezioborovosti v péči o kulturní dědictví, ale taktéž důležitost mezinárodních přesahů jako významného faktoru jak v péči o památky, tak i ve vzdělávání odborníků, pohybujících se na poli ochrany kulturního dědictví.

S třetím dopoledním příspěvkem pojmenovaným *Úvaha o interdisciplinaritě v památkové péči a chvála Fakulty restaurování* vystoupil Ing. arch. Miloš Solař z NPÚ-ÚP

Prof. Miloš Drdácý z Ústavu teoretické a aplikované mechaniky AVČR promluvil na téma *Inovačních zkušebních postupů v péči o architektonické dědictví*. Thomas Danzl z drážďanské Hochschule für Bildende Künste se zase věnoval atraktivnímu tématu *památkové obnovy areálu Bauhausu v letech 1998 - 2006*.

v Praze. Autor se v něm zabýval obsahy pojmů interdisciplinarita nebo památka, měnícími se jak u nás, tak i v německy mluvících zemích, upozornil, že diskuze by se neměla nést ve smyslu, jestli interdisciplinarita ano či ne, z toho prostého důvodu, že interdisciplinarita v péči o kulturní dědictví existuje. Diskuze by měla být vedena o způsobu jejího fungování, například o podmínkách mezioborové spolupráce nebo o smyslu, předmětu a cílech péče o kulturní dědictví nebo konečně o propagaci významu kulturního dědictví a péče o jeho zachování. Autor zmínil také nezastupitelnou roli vysokých škol na poli mezioborové spolupráce a na závěr vyzdvihl i důležitost různých přidružených aktivit

podporujících teorii a praxi restaurování a mezioborovou spolupráci.

Dopolední blok uzavřel doc. Jiří Novotný z Fakulty restaurování Univerzity Pardubice, který v příspěvku lapidárně nazvaném *Dvacet let a interdisciplinarita* shrnul některé aktuální projekty, jejichž je Fakulta řešitelem a které mohou svým výrazným mezioborovým přesahem být inspirací pro další podobné aktivity na poli mezioborové spolupráce při ochraně kulturního dědictví. Jednalo se zejména o projekt NAKI „Vybrané památkové postupy pro zkvalitnění péče o sochařské a stavební památky“, v rámci kterého probíhá dlouhodobý monitoring několik a významných kulturních památek, jako je např. Braunův betlém v Novém

lese u Kuksu, štuková výzdoba zámku v Telči nebo kamenné bloky z Karlova mostu v Praze. Jiří Novotný dále zmínil samozřejmě také projekt Platforma pro památkovou péči, restaurování a obnovu, jehož cílem je rozvinutí a upevnění mezioborové spolupráce na poli české památkové péče a vytvoření sítě mezi subjekty, které na ochraně a uchování českého kulturního dědictví spolupracují.

Odpolední blok přednášek otevřel doc. Josef Štulc z NPÚ-ÚP v Praze s příspěvkem *Restaurování architektury jako nový směr v péči o stavební památky*. Docent Štulc se v něm zabýval vznikem pojmu česká (československá) restaurátorská škola, její teorií a etikou a jejím vztahem k tzv. syntetické metodě péče o historickou architekturu prosazované ve 40. letech minulého století Václavem Wágnerem. Závěrem příspěvku představil přítomným několik reprezentativních příkladů ilustrujících znovuoživení těchto principů v praxi obnovy historické architektury v posledních dvaceti letech.

V druhé odpolední přednášce nazvané *Dvacet let a interdisciplinarita* se její autor PhDr. Vratislav Nejedlý z NPÚ-ÚP v Praze pokusil formulovat charakteristiku změn, ke kterým došlo v českých zemích v oblasti restaurování památek v posledních letech 20. století a na počátku století následujícího. Dále se zabýval charakterem restaurování mezi léty 2005 a 2008. Neopomněl také zmínit změny v interpretační rovině restaurátorských zásahů.

Mgr. Petr Horák z Fakulty restaurování Univerzity Pardubice vystoupil s příspěvkem *Výhry, prohry, přešlapy. Proměny památkové péče 20. století na příkladu několika objektů z městské památkové rezervace Havlíčkův Brod*. V tomto příspěvku se, jak název napovídá, pokusil na příkladu konkrétních objektů ilustrovat typické úspěchy i neúspěchy památkové péče v průběhu 20. století. Vzpomenul na působení Zdeňka Wirtha, přiblížil činnost vídeňské Ústřední komise pro ochranu památek a dále se věnoval (stále aktuálnímu) konfliktu mezi zájmy vzrůstajících se stavebních firem a obránců staré architektury v prostředí první republiky. Přes období necitlivosti a hlubokého úpadku oboru za dob komunistické éry se dostal k příkladům často rozporuplných zásahů v městské památkové rezervaci z dob polistopadových.

Posledním přednášejícím prvního odpoledního bloku byl Ing. arch. Vít Jesenský z NPÚ, ú.o.p. Středních Čech.

Ve své prezentaci s názvem *Porozumění stavebními díly jako profesní kompetence v péči o historické stavby* se soustředil na potřebu dosažení základního předpokladu kvalitní činnosti klíčových profesí v oboru péče o památky (jimiž jsou podle autora restaurátor a odborný památkář), kterým je komplexní nazírání na stavební památky a porozumění stavebnímu dílu jako celku. Zásadní roli v dosažení tohoto cíle spatřuje autor v poskytování kvalitního odborného vzdělání. Připomněl některé nároky na toto vzdělání související s mezioborovým charakterem péče o památky a na závěr uvedl několik problematických příkladů z nedávné praxe, jejichž problematičnost spatřoval mimo jiné právě v nekomplexním nazírání na stavební památky a jejich obnovu.

Večerní blok přednášek, který byl věnován zahraničním hostům konference, zahájil prof. Thomas Danzl z Hochschule für Bildende Künste v Drážďanech prezentací s názvem *Restaurování architektury 20. století: Příspěvek konzervátora/restaurátora k mezioborovému pojetí na příkladu restaurování budov Bauhausu v Dessau v letech 1998-2006*. V úvodu svého příspěvku profesor Danzl poukázal na skutečnost, že v mnoha evropských zemích absentuje zevrubná právní definice nebo právní zakotvení profese konzervátora-restaurátora, což se odráží na často neuspokojivé podobě a průběhu restaurátorských projektů. Za zásadní označil potřebu kvalifikovaných profesionálů schopných zajistit takové projekty po právní, manažerské a metodologické stránce. Dále zmínil úlohu konzervátora-restaurátora v samotných počátcích konzervování moderní architektury 20. století, v době, kdy „...úmysl znovunabytí ztraceného (původního) vzhledu architektury ...se často zdál důležitější než sledování stop autentických materiálů, jejich dokumentace a konzervace“. Těžištěm přednášky byla otázka průzkumu barevnosti budov Bauhausu v Dessau v roce 1998, který podle autora znovuotevřel na poli „moderního“ umění konflikt mezi „konzervováním“ a „restaurováním“. Na závěr profesor Danzl ilustroval na několika příkladech, z nichž jmenujme alespoň obnovu vily Tugendhat v Brně, že smír mezi těmito koncepty může přinést pouze efektivní projektový management a spolupráce respektovaných a respektujících se odborníků.

V dalším příspěvku, nazvaném *Naumburské kolegium – Interdisciplinární výzkum v západním chóru dómu v Naumburgu*, přiblížil jeho autor, profesor Christoph Herm z Hochschule

für Bildende Künste v Drážďanech tříletý mezioborový výzkumný program „Naumburg Kolleg“ (Naumburské kolegium) zaměřený na průzkum soch a reliéfů západního chóru katedrály v Naumburgu. Tento projekt poskytuje badatelům všech zúčastněných oborů jedinečnou možnost přímo na místě nejen provádět samotný výzkum, ale také diskutovat mezi sebou o jeho průběhu a výsledcích, popřípadě se podělit o zkušenosti a aktuální informace. Taktéž vtahuje do hry mladé badatele a to možností vypracování disertačních prací na téma, která přímo souvisejí s výzkumem v katedrále. Díky všem těmto skutečnostem lze, podle autora, označit projekt „Naumburg Kolleg“ za příklad inovativního přístupu k poznání historické památky.

Odborná část prvního dne konference byla ukončena přednáškou s názvem *Příkladová studie restaurování Královského paláce v Patanu v Nepálu*, prostřednictvím které byli posluchači přeneseni až do Údolí Káthmándů, kde od roku 2010 zorganizovali rakouští restaurátoři tři velké restaurátorské akce, při nichž se věnovali konzervování-restaurování fasád a částí palácového nádvoří královského paláce v Patanu. Přednášející Marija Milchin, dipl. rest. z Universität für angewandte Kunst ve Vídni shrnula dosavadní činnost rakouských konzervátorů v Patanu, věnovala se současnému stavu obnovených děl a také výhledům do budoucna. Upozornila také na specifika a možné nástrahy práce v podobných „exotických“ destinacích. Zdůraznila spolupráci a výměnu informací s místními restaurátory a řemeslníky, protože cílem kampaní nebyla a není pouze jednorázová obnova památek, ale také celková udržitelnost péče o tyto

památky v budoucnosti. Proto bylo důležité na základě pochopení místních reálií poskytnout relevantní informace, návody a postupy místním profesionálům, kteří tak budou schopni pracovat na záchraně svého kulturního dědictví samostatně.

Druhý den konference zahájila Mgr. Petra Hečková, PhD., zastupující Západočeskou univerzitu v Plzni a České centrum pro středomořskou archeologii, s příspěvkem nazvaným *Max Dvořák a objev kostela Sta Maria Antiqua v Římě*. V referátu se podrobně věnovala, jak název napovídá, objevu raně křesťanského kostela Sta Maria Antiqua v roce 1901 a jeho dopadu na chápání a interpretaci nejstaršího středověkého umění na území Říma, potažmo na proměnu chápání vztahu nejstaršího středověkého umění a předcházející umělecké tradice. To, co bylo pro památkovou péči do značné míry kontroverzí, tedy demolice historické budovy, umožnilo posun vědeckého poznání.

Následující dva příspěvky byly věnovány jednomu tématu, kterým byl interdisciplinární výzkumný projekt zaměřený na fasády litomyšlského zámku. První z nich nesl jméno *Zámek v Litomyšli – příběhy fasád* a jeho autoři Mgr. Pavel Waisser, PhD. z Univerzity Palackého v Olomouci a PhDr. Eliška Racková z NPÚ, ú.o.p. v Pardubicích v něm představili výsledky umělecko a stavebně-historického průzkumu fasád. V následujícím příspěvku Ing. Petra Lesniaková, PhD. a Mgr. art. Jan Vojtěchovský doplnili obraz interdisciplinárního výzkumu o část chemicko-technologickou, resp. restaurátorskou, v níž představili mj. současný stav fasád zámku, seznámili posluchače s druhy a charakterem poškození omítek

a sgrafitové výzdoby, a v neposlední řadě také s hlavními příčinami jejich poškození. Na závěr přednášející představili publikaci, která vznikla na základě aktuálního výzkumného projektu, a jež komplexně mapuje historii a současnost fasády zámku v Litomyšli.

Dopolední blok uzavřel Dr. Robert Linke z Bundesdenkmalamt Wien prezentací *Materiály používané při konzervování-restaurování nástěnných maleb v Rakousku: minulost-přítomnost-budoucnost*, ve které na několika příkladech obnovy významných nástěnných maleb podal přehled o prostředcích používaných v minulosti k čištění a konsolidaci jejich povrchu. Jednotlivé použité materiály uváděl do kontextu se stupněm soudobých vědeckých poznatků a důrazně varoval před jednoznačným odsuzováním metod a materiálů používaných v minulosti. Upozornil na skutečnost, že jelikož používané technologie jsou vždy podmíněny stupněm aktuálních technologických znalostí, je nutné při jejich posuzování vycházet ze širšího kontextu doby a soudobého stavu poznání.

Odpolední blok věnovaný konzervaci minerálních materiálů zahájil prof. Miloš Drdáký, ředitel Ústavu teoretické a aplikované mechaniky AV ČR, v.v.i. Ve svém příspěvku *Inovační zkušební postupy v péči o architektonické dědictví* představil několik nových nebo inovovaných metod pro testování historických materiálů. Za všechny jmenoval zejména měření nasákavosti pomocí mikro-trubice s digitálním záznamem, měření koheze podpovrchové vrstvy materiálu pomocí odtrhovaného pásku nebo zařízení pro studium stavu dřevěných konstrukcí. V závěru prezentace představil nově vybudované Centrum excelence Telč AV ČR, zaměřené na mezioborový výzkum v oblasti kulturního dědictví.

V příspěvku *Konsolidanty kamene – historie a současnost* podal jeho autor doc. Petr Kotlík z Vysoké školy chemicko-technologické v Praze ucelený a vyčerpávající přehled prostředků používaných v minulosti i současnosti ke zpevnění porézních silikátových materiálů. Zvláštní pozornost autor věnoval organokřemičitým a epoxidovým konsolidantům, které jsou v současné restaurátorské praxi nejznámějšími a nejpoužívanějšími zpevňovacími prostředky.

K dalším z komplexně zaměřených vystoupení patřil i příspěvek, který nazval jeho autor Mgr. Petr Gläser, restaurátor, *Poznámky k provádění restaurátorských průzkumů kamenosochařských památek*

na příkladu mariánského (morového) sloupu v Poličce. V něm poukázal na některá úskalí spojená s prováděním restaurátorských průzkumů kamenosochařských děl. Zamýšlel se zejména nad stanovením cílů a metod průzkumu, nad omezeními památkové péče při přípravě projektů restaurování a také nad potřebou provádění pilotních projektů, které by mohly, v některých případech, sloužit jako (mnohdy nedosažitelný) vzor pro další průzkumové a restaurátorské projekty.

Závěrečná prezentace odpoledního bloku s názvem *Srovnání čištění laserem s dalšími metodami čištění na silikátových pískovcích* byla věnována problematice možnosti a omezení čištění maletinského pískovce pomocí laseru a porovnání této metody s jinými v praxi běžně používanými metodami čištění, jako je chemické a abrazivní čištění. Mgr. art. Jakub Ďoubal zde shrnul důvody pro takové srovnání, metodiku testování a seznámil auditorium s prvními pozitivními výsledky. Na závěr připomněl zásadní předpoklady pro dosažení optimálních výsledků čištění laserem, kterými jsou zkušenost operátora a určité podmínky, za kterých čištění probíhá.

Poslední blok konference byl věnován restaurování a konzervaci papíru a příbuzných materiálů. V úvodním příspěvku, který byl nazván *Altmannovo panorama z roku 1640 - spolupráce Královské kanonie premonstrátů na Strahově s Národním archivem Praha na jeho záchraně*, představili jeho autoři proces restaurování tzv. Altmannova panoramatu – barevného pohledového plánu na Vltavu o rozměrech 270x30cm, který nechal zhotovit strahovský opat Kryšpín Fuk. V první části příspěvku Mgr. Jan Pařez, Ph.D. z Královské kanonie premonstrátů na Strahově představil okolnosti vzniku, historii a význam této památky. V druhé části příspěvku shrnul Dr. Michal Ďurovič z Národního archivu Praha postup jejího konzervování a restaurování. Na příkladu restaurování panoramatu poukázali autoři nejen na těsnou spolupráci historiků, restaurátorů a technologů, ale též na spolupráci církevní a světské instituce.

Druhý příspěvek přednesl Mgr. Jiří Bláha z Nadace barokního divadla zámku Český Krumlov. V příspěvku nazvaném *Restaurování dekorací zámeckého divadla v Českém Krumlově* seznámil přítomné s historií unikátního souboru jevištních dekorací z barokního divadla a jejich restaurováním. Hlavní pozornost přednášejícího byla kladena na proměny způsobu restaurování deko-

rací, probíhajícího postupně od 50. let 20. století až do současnosti. Tyto proměny souvisí s posunem v chápání jevištních dekorací od dekorací jako samostatného výtvarného artefaktu (50. léta) k dekoracím jako nedílné součásti celku unikátně dochovaného divadla (od 80.let).

Mgr. Jan Novotný z Národní knihovny ČR podal v příspěvku *Specifika dokumentace fyzického stavu vzácných knihovních exemplářů* přítomným stručný přehled fotografické dokumentace historických fondů, pořizované v NK ČR pro účely prezentace a ochrany knihovních sbírek. Autor kladl důraz na zachycení různých forem dokumentace restaurátorských zásahů, a to z hlediska vývoje, etického přístupu a systematické evidence. V prezentaci se také věnoval specifickým metodám dokumentace z konzervátorských průzkumů a zmínil možnosti retrospektivního využití dokumentace při konzervátorských a restaurátorských pracích, nebo v specifických případech poškození či ztráty primárního exempláře.

Program konference uzavřel MgA. Jan Šiblo z Fakulty restaurování Univerzity Pardubice příspěvkem *Příbramští ostrostřelci: z hlubin času a šera depositářů na světlo světa*. V prezentaci se zabýval jednak problematikou restaurování archiválií významného spolku příbramských ostrostřelců z 2. pol. 19. století a dále také pátráním po historii spolku a dochovaných předmětech s ním souvisejících. Na bohatém fotografickém materiálu přiblížil auditoriu zajímavou skutečnost, která se restaurování archiválií a badatelská činnost s ním spojená staly součástí oživení zájmu o příbramský ostrostřelecký spolek, který vyústil v jeho znovuoživení v roce 2012.

Z příspěvků konference vyplynulo, že v současné době již není na pořadu dne otázka, zdali mezioborová spolupráce v památkové obnově, potažmo v restaurování má smysl, či nikoli, ale spíše jakými způsoby mezioborovou spolupráci nasměrovat k optimálním výsledkům. Jinými slovy, jak vytěžit z toho obrovského potenciálu, který nám vzájemná spolupráce nabízí, maximum pro památky a zároveň pro všechny, kteří se ochranou památek zabývají.

Organizátoři věří, že konference pomohla některou z těchto otázek alespoň částečně zodpovědět. Příspěvky budou vydány ve sborníku financovaném z projektu Platforma pro památkovou péči, restaurování a obnovu.

Luboš Machačko

INSTALACE V PAMÁTKOVÝCH OBJEKTECH TĚMATEM 14. DISKUSNÍHO SETKÁNÍ

V současné době zažíváme v našich zemích zvýšený zájem o historické knihovní fondy (sbírkové instituce, veřejné knihovny, zámecké a klášterní knihovny). Lze jej částečně přičítat dynamickému rozvoji jejich ochrany a péče po povodních z roku 2002 (ostatně také povodně ve Florencii z roku 1966 přispěly k rozvoji mnoha restaurátorských profesí). Stále výrazněji se v rámci zhodnocení a ochrany historických knihovních fondů projevuje také moderní technika, díky níž lze staré tisky a rukopisy digitalizovat, lépe systematizovat a následně zpřístupnit badatelům i široké veřejnosti. Jako příklad uveďme mnohé edice starých tisků, které byly dosud dostupné pouze v zahraničních knihovnách. Moderní softwarová řešení by mohla též pomoci vyjasnit nesrovnalosti ohledně původu jednotlivých svazků, jež „vytvořily“ svozy z 50. let 20. století. Nicméně vzhledem k rozsahu nezpracovaných fondů tohoto druhu na území naší republiky je většina projektů řešících danou problematiku pouze na začátku.

O vzdělání a kulturní úrovni šlechtice či preláta nevyovídaly jenom jejich knihovny. Důležitou součástí vlastní reprezentace bylo též budování obrazáren. V našich geografických šířkách většinu zámeckých obrazáren rovněž výrazně „postihly“ svozy. Málomaterá obrazová sbírka se vyznačuje takovou celistvostí a konzistentností svého původu jako obrazárna olomouckých biskupů sestávající se ze dvou sesterských sbírek, původem z biskupského paláce v Olomouci (dnes většinou ve fondech Arcidiecézního muzea Olomouc) a kroměřížské biskupské rezidence.

Kroměřížský zámek a v něm deponované knižní a obrazové sbírky jsou ideálním modelovým příkladem péče o fondy tohoto typu. Proto se jeho prostory dne 15. července 2013 staly dějištěm konání již 14. diskusního setkání s názvem „Historické sbírky a instalace v památkových objektech“. Výklad erudovaných odborníků z řad zaměstnanců Arcidiecézního muzea

Kroměříž se zaměřil nejen na problematiku ochrany a preventivní konzervace historického mobiliáře, historických knižních fondů či sbírek a jejich instalace v rámci památkových objektů, ale také na možnosti jejich dalšího vědeckého poznání a adekvátní prezentace veřejnosti. Velký dík za úspěšný průběh celého diskusního setkání patří především zástupci ředitele MU Olomouc

a vedoucímu odboru starého umění Mgr. Ondřeji Zatloukalovi, a dále odborným pracovníkům AMK: Mgr. Miroslavu Kindlovi, Mgr. Jitce Kocůrkové, Bc. Cyrilu Měsíčkovi a Mgr. Miroslavu Myšákovi, kteří účastníkům diskusního setkání problematiku přiblížili přímo v historických prostorách kroměřížského zámku.

*Na snímku nahoře: výklad v *salle terreně* kroměřížského zámku doplnila svými zkušenostmi restaurátorky MgA. Pavla Perůtková. Snímek dole: účastníci diskusního setkání živě diskutují nad odbornými problémy v prostorách zámecké obrazárny.*

ZA HISTORICKÝMI ZAHRADAMI DO KROMĚŘÍŽE

V úterý 16. července 2013 proběhla v Kroměříži 6. analýza projektu Platforma pro památkovou péči, restaurování a obnovu, která se věnovala tématu obnovy historických zahrad v Kroměříži.

V dopoledním teoretickém bloku vystoupil nejdříve Jan Štětina z místního územního pracoviště Národního památkového ústavu, který podrobně představil stavební a historický vývoj kroměřížského zámku a jeho zahrad. V místě staršího středověkého biskupského hradu počal biskup Stanislav I. Thurzo kolem přelomu 15. a 16. století budovat goticko-renesanční sídlo. Součástí jeho areálu byla již tehdy přilehlá Podzámecká zahrada. Po třicetileté válce zámek velkoryse obnovil biskup Karel II. Z Lichtenštejnu-Kastelkorna v barokním slohu, za účasti proslulého stavitele Giovanni Pietra Tencally. V této době se také počalo s budováním relativně odlehlejší Libosadu – Květné zahrady.

Následoval příspěvek Ondřeje Zatloukal z Arcidiecézního muzea, který představil vznikající Národní centrum zahradní kultury v Kroměříži – unikátní mezioborovou instituci, jejíž průkopnickou snahou je stanovit metodiky obnovy historických zahrad a prezentovat tuto dodnes neprávem poněkud opomíjenou součást kultury odborné i široké veřejnosti.

Větší část analýzy se logicky odehrávala přímo v prostorách obnovované Podzámecké a Květné zahrady, které svým historickým i památkovým významem nesporně patří přinejmenším ke středoevropským unikátům. Jan Obšiváč představil probíhající projekt obnovy Podzámecké zahrady, pozoruhodného spojení zdobné barokní zahrady a krajinářského parku z 19. století, přičemž největší pozornost byla věnována decentním kontextuálním dřevostavbám provozních zahradnických budov, které nahradily funkčně i esteticky dožilé objekty vzniklé živelně v 70. a 80. letech 20. století.

Vodpoledních hodinách absolvovali účastníci v rámci analýzy fascinující prohlídku kroměřížské Květné zahrady čili Libosadu. Tato zahrada má stylové kořeny ještě v pozdně renesančních italských vzorech, z nichž vycházel architekt Giovanni Pietra Tencalla; záhy však převážil celoevropsky

dominantní vzor francouzské barokní zahrady, jak jej ve Versailles definoval André Le Nôtre. Po výrazných stavebních zásazích Antona Archeho z 19. století přispěl v 50. letech 20. století (nikterak rušivě) ke stylové pestrosti zahrady Pavel Janák, který jednu její část velmi citlivě přetvořil

Na snímku nahoře: Právě letní teploty a stavební práce v plném proudu tvořily kulisu 6. analýzy projektu památkové obnovy přímo v areálu kroměřížské Květné zahrady.

Na snímku dole: historii kroměřížských zahrad a peripetie vzniku projektu Národního centra zahradní kultury představil publiku Mgr. Ondřej Zatloukal.

v duchu nepokrytě moderní parafráze baroka. Současný projekt obnovy se nebude snažit o hypotetickou obnovu nejstaršího ikonograficky doložitelného stavu, nýbrž zachová všechny stylové fáze vývoje zahrady a k rekonstrukční obnově sáhne jen v místech, kde vlivem dlouhodobého chátrání již o zahradě vlastně nelze hovořit. Budou tak obnoveny např. dvě pstruží nádrže, jejichž torza byla archeologicky doložena. Rekonstrukce zahrady však v inovativním duchu nepočítá jen s obnovou florální a arboristické výsadby a stavebních prvků, neboť zahrada ze své podstaty musí být živým organismem, a nikoli památkou sebe samé. Znovu tak ožije zchátralá ptáčnice, na původním místě opět vyrůstá architektura tzv. králičího kopce, po němž již zanedlouho budou k potěše oka i ducha hopsat ušatí hlodavci, jak tomu bylo kdysi. Velmi decentně doplní obnovené historické zahradní prvky také elementy nové, např. edukativní či zábavní koutky pro děti. Procházku po těchto lokalitách vedla a zasvěceným a nesmírně poutavým výkladem ji opatřila Lenka Křesadlová z místního územního pracoviště Národního památkového ústavu. Výhled z kolonády slovem doprovodil Ondřej Zatloukal z Arcidiecézního muzea.

V průběhu odpoledne účastníci diskusního setkání absolvovali také fyzicky poměrně náročnou, avšak nesporně poučnou prohlídku ústředního pavilonu Květné zahrady, tzv. rotundy. Provedli je Radim Vřla, Jiří Janál a Jan Štětina z kroměřížského územního odborného pracoviště Národního památkového ústavu. Rotunda, pojatá z valné části jako grotta, byla až do počátku 20. století kratochvilnou stavbou k osvětlení duše i těla, opatřenou neščetnými vodními hrátkami po vzoru předních zahrad evropských, o nichž panovalo v 17. století v Kroměříži živé povědomí, jak dokládají knihy dochované ve fondech zámecké knihovny. Do dnešních dnů se krom štukových a grottových dekorativních prvků a nástěnných maleb Carpofova Tencally dochovala sochařská výzdoba rotundy, jejímž autorem (nepočítaje novobarokní figury z počátku 20. století) je Michael Mandík, přes nespornou stylovou topornost dosud ne zcela doceněný mistr raně barokního sochařství Moravy původem z Gdaňska. Stavební obnova prováděná za biskupa Kohna sice chátrající stavbu konstrukčně zachránila, nicméně vedla ke ztrátě všech vodních prvků a polo-

žení nevhodné podlahy zapříčinilo dodnes trvající potíže se vztlínající vlhkostí. Účastníci setkání k analýze se neseznámili jen s běžně přístupnou částí stavby, vystoupali také do krovních prostor, kde krom původních barokních prvků a smělých konstrukcí Antona Archeho z 19. století pozorovali stopy po demontovaných zařízeních pro zachycení a svod dešťové vody do rozličných vodních hrátek. Po sestupu z rozpálených půdních prostor si mohli návštěvníci odpočinout při sledování rotace zeměkoule, jak ji dokládá pohyb

restaurovaného Foucaultova kyvadla, které se pod klenbou rotundy houplalo již v roce 1906.

Exkurze do Květné zahrady, ač vysoce odborná, svou příjemnou atmosférou snad aspoň v náznaku oživila v účastnících ono pozoruhodné splynutí vysokého umění a velkolepé zábavy, potěchy ducha i osvětlení těla, tedy toho, co bylo pro historické zahrady v době jejich slávy tak typické.

Petr Horák

Foto nahoře: Jedním z prvních míst, kam zaměřily kroky účastníků 6. analýzy projektů památkové obnovy, byla Podzámecká zahrada a areál čerstvě vybudovaného zahradnického zázemí. Dole: praktická demonstrace nedávno obnoveného Foucaultova kyvadla v interiéru Rotundy v Květné zahradě.

PŘEDSTAVUJEME PARTNERA PROJEKTU

Střední uměleckoprůmyslová škola a Vyšší odborná škola v Turnově je tradiční oborovou vzdělávací institucí s více než stoletou tradicí. První Odborná škola pro úpravu drahokamů byla slavnostně otevřena 8. listopadu 1884 ředitelem Josefem Malinou – sochařem a cizelérem, absolventem vídeňské uměleckoprůmyslové školy.

Brzy na to byly k oboru broušení drahých kamenů otevřeny další obory: zasazování kamenů (zlatnictví) a obor rytí do drahokamů (glyptika). O velký rozkvět školy se zasloužil ředitel Josef Mašek, za jehož vedení se škola dočkala uznání i v mezinárodním měřítku.

Po roce 1918 byla škola včleněna do celostátní sítě odborných škol pod názvem Státní odborná škola šperkařská v Turnově a pod vedením ředitele Antonína Karče (1922–1939) pozvolna navázala kontinuitu s předchozím úspěšným obdobím. V poválečném období došlo v rámci jednotného školského systému k reorganizaci výuky a od roku 1946 je čtyřleté studium ukončováno maturitní zkouškou.

Vyšší typ studia byl na škole otevřen v roce 2001 (obor *Restaurování a konzervování obecných kovů*) a od roku 2004, ve spolupráci s Vysokou školou chemicko-technologickou, se zde vyučuje také čtyřletý bakalářský program *Konzervování-restaurování objektů kulturního dědictví umělecko-řemeslných děl z kovů*. Jednotlivá zaměření studia se dále profilují v rámci specializací.

Turnovská VOŠ zastupuje početnou oblast vyššího vzdělávání v oboru. Jeho motivací pro účast v projektu představuje jednak skutečnost, že přímý kontakt a prolínání obou vzdělávacích úrovní (vyšší odborné a vysokoškolské) je v dnešní době velmi žádoucí, jednak je to přínos pro praxi a další vzdělávání studentů a absolventů VOŠ.

Vedle účasti na projektu PPP PRO realizuje SUPŠ a VOŠ v Turnově také vlastní záměry orientované především na inovaci výuky. Projekt v rámci Programu celoživotního učení Leonardo da Vinci (2011 - 2014) byl zaměřen na mapování řemeslných technik a kon-

zervačních a restaurátorských technologií v restaurování, stejně tak jako na seznamování a posuzování dodržování zásad ochrany kulturního dědictví nebo seznámení se s rozdíly organiza-

mecka (v druhé etapě ještě Francie), kde se postupně konala několikadenní jednání, prezentace a exkurze po restaurátorských pracovištích a muzejních sbírkách.

Náplní dalšího projektu zaměřeného na zvýšení kvality vyššího odborného studia a jeho prostupnosti do bakalářského studia blízkého oboru VŠ, který byl financován z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu ČR prostřednictvím Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost, bylo kromě jiného též vytvoření nových studijních materiálů, modernizace přístrojového vybavení laboratoří a dalších výukových prostor školy (vybavení fotoateliéru, pracovišť konzervování a restaurování).

V návaznosti na výukové programy se škola dále zaměřuje na přípravu studentů k podání žádosti Ministerstvu kultury ČR o Povolení restaurování a konzervování umělecko-řemeslných památek kulturního dědictví, ve specializacích podle jednotlivých druhů zpracování kovů.

SUPŠ A VOŠ TURNOV

ce a propojení institucí v restaurování. Partnerství se dále účastnily instituce z Litvy, Bulharska, Maďarska a Ně-

Fotografie na této straně:

Program uskutečněných akcí projektu PPP PRO se v červenci rozrostl o další zajímavou událost.

Dějištěm 14. diskusního setkání se v pondělí 15. července staly historické prostory Arcibiskupského zámku v Kroměříži (foto dole).

O den později pak účastníci 6. analýzy projektů restaurování a památkové obnovy zaměřili svou pozornost na obě významné kroměřížské historické zahrady - Podzámec-kou a Květnou, jejíž obnova právě v těchto měsících vrcholila (foto nahore).

OBRAZEM

Bulletin PPP PRO - příloha elektronického časopisu e-Monumentica, věnovaného tématu interdisciplinarity a mezioborové spolupráce v oblasti péče o kulturní dědictví a problematice budování sítí spolupráce. Vychází v rámci projektu „PPP PRO | Platforma pro památkovou péči, restaurování a obnovu“, registrační číslo CZ.1.07.2.4.00/12.0036.

Financováno z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu ČR prostřednictvím Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost. - Vydává Univerzita Pardubice, Studentská 95, 532 10 Pardubice 2, IČO 00216275. - Adresa redakce: Centrum pro spolupráci v památkové péči, Univerzita Pardubice Fakulta restaurování, Jiráskova 3, 570 01 Litomyšl. Výkonná redaktorka: Petra Hečková, e-mail: petra.heckova@upce.cz - URL: <http://projekty.upce.cz/ppp-pro/e-casopis.html>